

S. MARIA LOYOLA OPIELA
Katedra Pedagogiki Chrześcijańskiej KUL

SPRAWOZDANIE Z PIERWSZEGO SEMINARIUM
POLSKIEJ MYŚLI PEDAGOGICZNEJ
Uniwersytet Jagielloński, 24 października 2014 roku

Zakład Pedagogiki Szkoły Wyższej i Polskiej Myśli Pedagogicznej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów „Pai-deia” z inicjatywy prof. dr hab. Janiny Kostkiewicz w dniu 24 października 2014 r. zorganizował Pierwsze Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej. Seminarium odbyło się w Instytucie Pedagogiki UJ w Krakowie. Tematyka inauguracyjna to cykliczne przedsięwzięcie: *Myśl o wychowaniu dla Polski niepodległej (1863–1914/18)*, zgodnie z intencją organizatorów, zapoczątkowała robocze dyskusje zaproszonych badaczy polskiej myśli pedagogicznej. Ich efektem mają być programy badawcze uczestników w zakresie historycznej i współczesnej myśli pedagogicznej. Na pierwszym spotkaniu szczególny nacisk położono na refleksję nad zapomnianymi, a wartościowymi obszarami polskiej myśli pedagogicznej i strategiami włączania ich w dyskurs ogólnopolski i europejski.

Obrady seminarium otworzyła dr hab. Krystyna Ablewicz, prof. UJ, Dyrektor Instytutu Pedagogiki UJ. Stan dotychczasowych badań dotyczących polskiej myśli pedagogicznej zrelacjonowała w swoim wystąpieniu inauguracyjnym przewodnicząca seminarium, prof. dr hab. Janina Kostkiewicz, która również przybliżyła uczestnikom założenia i cele nowego przedsięwzięcia.

Praca I Seminarium PMP została podzielona na cztery sesje naukowe, podczas których przybyli specjaliści, badacze polskiej myśli pedagogicznej oraz młodzi adepci nauki, prezentowali wykłady poruszające istotne problemy w ramach podjętego tematu. Pierwszej sesji – poświęconej badaniom nad rozwojem polskiej myśli pedagogicznej z uwzględnieniem specyfiki pedagogii polskich, przewodniczyli prof. dr hab. Katarzyna Olbrycht i prof. dr hab. Wiesław Theiss.

W pierwszej części skierowano uwagę na zagadnienia ogólne. Prof. dr hab. Stanisław Palka (UJ) omówił uwarunkowania rozwoju polskiej myśli pedagogicznej, a prof. dr hab. Teresa Hejnicka-Bezwińska (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) przedstawiła *Diagnozę stanu badań nad procesem przekształcania „myśli pedagogicznej” w dyscyplinę naukową na polskich uniwersytetach przełomu XIX i XX wieku*. W kolejnych wystąpieniach zostały wskazane ważne elementy dla refleksji nad specyfiką rodzimej my-

śli pedagogicznej z perspektywy polskich pedagogów. Dr hab. Krzysztof Śleziński, prof. Uniwersytetu Śląskiego zaprezentował główne elementy filozofii wychowania Stanisława Karpowicza. Na istotne właściwości „polskiej pedagogii” wskazał dr hab. Andrzej Ryk, prof. Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Prelegent skoncentrował swoje rozważania do twórczości Władysława Seredyńskiego. Dr hab. Lucyna Dziaczkowska, prof. KUL zaprezentowała temat: *Nauczyciel a program kształcenia w świetle myśli pedeutologicznej Jana Władysława Dawida*, ukazując możliwości wykorzystania niektórych elementów dorobku pedeutologicznego tego twórcy jako narzędzia przydatnego do analizy współczesnej rzeczywistości edukacyjnej.

Obrady drugiej sesji, prowadzonej przez prof. dr hab. Teresę Hejnicką-Bezwińską i prof. dr. hab. Stanisława Palkę miały na celu ukazanie różnych aspektów realizowanej w Polsce omawianego okresu idei wychowania do niepodległości. Na tle przedstawionych wcześniej istotnych elementów podstaw teoretycznych i działań praktycznych zostały podjęte tematy dotyczące myśli pedagogicznej polskich pedagogów.

Prof. dr hab. Wiesław Theiss, ukazując związek rzeczywistości wychowania i sprawy niepodległości, przedstawił ideę polskiej szkoły narodowej w publicystyce społeczno-oświatowej Heleny Radlińskiej okresu 1908-1918. O znaczeniu myśli pedagogicznej Hoene-Wrońskiego dla działań poprzedzających odzyskanie przez Polskę niepodległości mówił dr hab. Wiesław Wójcik, prof. Polskiej Akademii Nauk. Podobnie dr hab. Marek Rembierz (Uniwersytet Śląski), odwołując się do „pedagogiczno-patriotycznych idei i działań Kazimierza Twardowskiego”, ukazał „wychowanie, oświatę powszechną i kształcenie uniwersyteckie jako źródła polskiej niepodległości”. W związku z przypadającą w 2014 r. 200. rocznicą urodzin Edmunda Bojanowskiego, Augusta Cieszkowskiego, Jana Koźmiana i Piotra Semenki s. dr hab. Maria Opiela (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) ukazała przykład współpracy wielkich Polaków wokół działań służących zespoleniu idei narodowej, odrodzenia religijnego z pracą społeczną dla rozwoju rodzimej koncepcji wczesnej edukacji. Obrady tej sesji zakończył dr hab. Ryszard Skrzyński, prof. KUL, zwracając uwagę na potrzebę i znaczenie „zbierania pamiątek kultury narodowej oraz tworzenia muzeów i bibliotek jako działalności wspierającej wychowanie ku niepodległej Rzeczypospolitej”.

Ukazane przykłady myśli o wychowaniu dla niepodległej Ojczyzny i aktywności Polaków w sferze projektów wychowania dla oczekiwanej wolności, stały się kanwą do dyskusji. Wszyscy uczestnicy Seminarium PMP poszukiwali odpowiedzi na ważne dla dalszych prac badawczych pytania wskazane przez prof. dr hab. J. Kostkiewicz: Co należy rozumieć przez „polską myśl pedagogiczną”?, jak określić jej obszar?, jak zdefiniować jej przedmiot?, jakie przyjąć kryteria polskości? Dyskusja odsłoniła bogactwo i zróżnicowanie myśli pedagogicznej wpisanej w kulturę polską i specyficzne problemy metodologiczne badań nad jej historią i współczesnością.

Dalszemu dążeniu badaczy do wydobywania myśli pedagogicznej omawianej epoki i głębszej jej eksploracji służyły refleksje nad tematyką kolejnych dwóch sesji, które dotyczyły różnorodności inicjatyw i obszarów wychowania do niepodległości. Ich obradom

przewodniczyli: dr hab. R. Skrzyniarz, prof. KUL, dr hab. L. Dziaczkowska, prof. KUL, dr hab. W. Wójcik, prof. PAN. Najpierw prof. dr hab. Julian Dybiec (UJ) zaprezentował „idee pedagogiczne w polskiej literaturze pięknej”, a następnie prezentacji poszczególnych tematów dokonali młodzi badacze, ukazując wielorakie aspekty idei, działań i form wychowania w czasie opresji politycznej i dążeń niepodległościowych. Ks. dr Wojciech Mleczo (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), ukazując idee i działalność Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, zwrócił uwagę na zaangażowanie kapłanów dla Polski zmartwychwstałej. Na problemy związane z wychowaniem dzieci szczególnie narażonych na negatywne skutki braku wolności i podstaw moralnych wskazały dwie kolejne wypowiedzi. Dr Justyna Kuszał (UJ) przedstawiła przykład instytucjonalnej inicjatywy ochrony dziecka zaniedbanego moralnie na ziemiach zaboru rosyjskiego w Studzieńcu. Dr Małgorzata Michel (UJ) zaprezentowała rozwój opieki nad dzieckiem przestępczym pod zaborami na przykładzie działalności Towarzystw Osad Rolnych i Przytułków na rzecz wolności jednostki wykluczonej. Inne inicjatywy organizacji i piśmiennictwa ukazał: ks. dr Janusz Mółka (Ignatianum) przedstawił wychowanie młodzieży na przykładzie Sodalitacji Mariańskiej; dr Łukasz Hajduk (UJ) wskazał na scouting jako system wychowania młodzieży, omawiając rolę Andrzeja Małkowskiego i zakorzenienie idei Roberta Baden Powella na polskim gruncie. Dr Dorota Pauluk (UJ) mówiła o powinnościach polskiego akademika na łamach czasopisma „Zarzewie”(1910-1914).

Wskazano również nowe aspekty badań dotyczących wielorakiego zaangażowania znanych Polek i Polaków na rzecz wychowania do niepodległości. Mgr Dawid Wieczorek (UJ) ukazał „Polskę walczącą” nie tylko podczas II wojny światowej, omawiając bilans walki o państwowość, ziemię i język u Bogdana Nawroczyńskiego. Dr Wiesława Sajdek (KUL) przedstawiła program wychowania wedle wskazówek Eleonory Ziemięckiej, a dr Renata Pater (UJ) – działalność Izabeli Czartoryskiej w służbie edukacji i wychowania patriotycznego, szczególnie zaś jej rolę w tworzeniu muzeów narodowych.

Bogactwo ukazanych obszarów badania polskiej myśli pedagogicznej podczas obrad pierwszego seminarium poświęconego tej kwestii, podjęte dyskusje, wymiana doświadczeń, potwierdziły założenia organizatorów co do potrzeby eksploracji dorobku osób, wspólnot i instytucji – twórców i realizatorów idei polskiej edukacji. Służbie tej poświęcali się często „nieformalni wychowawcy: humaniści, twórcy kultury, pisarze, publicyści, polskie rodziny od ziemiańskich poczynając na chłopskich kończąc”. Spotkanie dowiodło, że warto podejmować namysł nadal obszarami badawczymi wskazanymi przez organizatorów w zaproszeniu do uczestnictwa w Seminarium PMP, które podzielono na następujące bloki tematyczne: „Specyficzne problemy metodologiczne badań nad historią i współczesnością polskiej myśli pedagogicznej; Twórcy myśli o wychowaniu na rzecz niepodległej Ojczyzny – obszary wychowania (i edukacji dzieci, młodzieży, dorosłych) moralnego, gospodarczego, społecznego, patriotycznego, religijnego, sportowo-wojskowego; Obszary kultury podejmujące i tworzące „własne drogi” wychowania i wsparcia społeczeństwa polskiego na rzecz odzyskania niepodległego bytu państwowego: literatura, poezja, malarstwo, rzeźba, muzyka, publicystyka – i ich wychowawcze przesłanie; Plany

organizacji szkolnictwa, opieki, resocjalizacji w publicystyce i pracach naukowych tworzone na ziemiach polskich i na emigracji; Myśliciele o wsparciu rodziny polskiej w jej funkcji wychowawczej; Wybitne dzieła pedagogiczne Polaków (konceptcje pedagogiczne, traktaty, podręczniki pedagogiczne i metodyczne, twórcy i współtwórcy nowych idei i prądów pedagogicznych); Organizacje i stowarzyszenia na rzecz wychowania ku wolności i niepodległości”¹.

Otwartość organizatorów na poszerzenie grona uczestników Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej oraz na odkrywanie jej nowych obszarów badawczych daje perspektywę bardzo cennego, interesującego i dynamicznego rozwoju podjętej inicjatywy. Owocem Pierwszego Seminarium PMP, interesujących wystąpień, aktywnego udziału i wkładu w dyskusję jego uczestników, będzie zbiorowa monografia, której elektroniczna publikacja przewidziana jest w Jagiellońskiej Bibliotece Cyfrowej.

EDMUND KURYLUK

Katedra Biografistyki Pedagogicznej KUL

II OGÓLNOPOLSKA INTERDYSCYPLINARNA KONFERENCJA NAUKOWA
„ŚWIATOPOGLĄDOWO-SPOŁECZNE KONCEPCJE WYCHOWANIA
I EDUKACJI AKADEMICKIEGO LUBLINA”

Lublin, 7-8 listopada 2014 roku

W dniach 7-8 listopada 2014 r. odbyła się na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Światopoglądowo-społeczne koncepcje wychowania i edukacji akademickiego Lublina”, zorganizowana przez działającą w Instytucie Pedagogiki Katedrę Biografistyki Pedagogicznej oraz Towarzystwo Kulturalne Czytelnia Dramatu. Było to pierwsze spotkanie przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych z całej Polski, którzy prowadzą badania środowiska naukowego akademickiego Lublina lub kontynuują kierunki badań zapoczątkowane na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Konferencja wpisywała się w cykl inicjatyw, których celem jest upamiętnienie rocznic powołania najstarszych lubelskich uczelni: Metropolitalnego Seminarium Duchownego, KUL, Lubelskiej Szkoły Mędrców (Jesziwy), UMCS.

Patronat honorowy nad konferencją objęli Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz rektorzy lubelskich uczelni: ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński – rektor KUL, prof. dr hab. Stanisław Michałowski – rektor UMCS, prof. dr hab. nauk med. Andrzej Drop – rektor Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, dr hab. Mirosław

¹ *Z Zaproszenia do udziału w Seminarium Polska Myśl Pedagogiczna, 2014.*